

ทวีปเอเชีย

เป็นทวีปที่มีขนาดใหญ่ที่สุด มีพื้นที่ประมาณ 44 ล้าน ตร.กม.เป็นทวีปที่มีพื้นที่กว้างที่สุดของโลก ตั้งอยู่ทางซีกตะวันออกของโลก ดินแดนเกือบทั้งหมดอยู่เหนือเส้นศูนย์สูตร ยกเว้นบางส่วนของหมู่เกาะ ในประเทศอินโดนีเซีย ทวีปเอเชียตั้งอยู่ระหว่างละติจูด 1 องศา 15 ลิปดาเหนือ ถึง 77 องศา 41 ลิปดาเหนือและลองจิจูด 24 องศา 4 ลิปดาตะวันออกถึง 169 องศา 40 ลิปดาตะวันตก ทวีปเอเชียมีลักษณะภูมิประเทศแตกต่างกันหลายชนิด ในส่วนที่เป็นภาคพื้นทวีปแบ่งออกเป็นเขตต่าง ๆ ได้ 5 เขตคือ

1. เขตที่ราบคำดอนเหนือเขตที่ราบคำดอนเหนือ ได้แก่ ดินแดนที่อยู่ทางตอนเหนือของทวีปเอเชียในเขตไซบีเรีย ส่วนใหญ่อยู่ในเขตโครงสร้างแบบหินเก่าที่เรียกว่า แองการาไซด์ มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบขนาดใหญ่ มีแม่น้ำอือบ แม่น้ำเซนิเซ และแม่น้ำลีนาไหลผ่าน บริเวณนี้มีอาณาเขตกว้างขวางมาก แต่ไม่ค่อยมีผู้คนอาศัยอยู่ ถึงแม้ว่าจะเป็นที่ราบ เพราะเนื่องจากมีภูมิอากาศหนาวเย็นมากและทำการเพาะปลูกไม่ได้

2. เขตที่ราบลุ่มแม่น้ำเขตที่ราบลุ่มแม่น้ำ ได้แก่ ดินแดนแถบลุ่มแม่น้ำต่าง ๆ ซึ่งมีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบ และมักมีดินอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูก ส่วนใหญ่อยู่ทางเอเชียตะวันออก เอเชียใต้ และเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือได้ ได้แก่ ที่ราบลุ่มฮวงโห ที่ราบลุ่มแม่น้ำแยงซีเกียง ในประเทศจีน ที่ราบลุ่มแม่น้ำสินธุที่ราบลุ่มแม่น้ำคงคา และที่ราบลุ่มแม่น้ำพรหมบุตร ในประเทศปากีสถาน อินเดีย และบังกลาเทศ ที่ราบลุ่มแม่น้ำไทกริส ที่ราบลุ่มแม่น้ำยูเฟรติส ในประเทศอิรัก ที่ราบลุ่มแม่น้ำโขงตอนล่าง ในประเทศกัมพูชา และเวียดนาม ที่ราบลุ่มแม่น้ำแดง ในประเทศเวียดนาม ที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ในประเทศไทย ที่ราบลุ่มแม่น้ำสาละวินตอนล่าง ที่ราบลุ่มแม่น้ำอิรวดี ในประเทศสหภาพพม่า

3. เขตเทือกเขาสูงเป็นเขตเทือกเขาหินใหม่ ตอนกลางประกอบไปด้วยที่ราบสูง และเทือกเขามากมาย เทือกเขาสูงเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นเทือกเขาที่แยกตัวไปจากจุดรวมที่เรียกว่า ปามีร์นอต หรือภาษาพื้นเมืองเรียกว่า ปามีร์คุนยา แปลว่า หลังคาโลก จากปามีร์นอตมีเทือกเขาสูง ๆ ของทวีปเอเชียหลายแนว ซึ่งอาจแยกออกได้ดังนี้ เทือกเขาที่แยกไปทางทิศตะวันออก ได้แก่ เทือกเขาหิมาลัย

เทือกเขาอาระกัน โขมา และเทือกเขาที่มีแนวต่อเนื่องลงมาทางใต้ มีบางส่วนที่จมหายไปใต้ทะเล และบางส่วนโผล่ขึ้นมาเกาะในมหาสมุทรอินเดียและมหาสมุทรแปซิฟิก ถัดจากเทือกเขาหิมาลัยขึ้นไปทางเหนือ มีเทือกเขาที่แยกไปทางตะวันออก ได้แก่ เทือกเขาคุนลุน เทือกเขาอัลไตร์ เทือกเขานานชาน และแนวที่แยกไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ เทือกเขาเทียนชาน เทือกเขาอัลไต เทือกเขากินแกน เทือกเขาบาโบลนอย เทือกเขาสตาโนวอย และเทือกเขาโกลีมา เทือกเขาที่แยกไปทางทิศตะวันตก แยกเป็นแนวเหนือและแนวใต้ แนวเหนือ ได้แก่ เทือกเขาฮินดูกูช เทือกเขาเอลบูรส์ ส่วนแนวทิศใต้ ได้แก่ เทือกเขาสุไลมาน เทือกเขาซากรอส ซึ่งเมื่อเทือกเขาทั้ง 2 นี้มาบรรจบกันที่อาร์เมเนียนนอตแล้ว ยังแยกออกอีกเป็น 2 แนว ในเขตประเทศตุรกี คือ แนวเหนือเป็นเทือกเขาปอนติก และแนวใต้เป็นเทือกเขาเคิร์ส

4. เขตที่ราบสูงตอนกลางทวีปเขตที่ราบสูงตอนกลางเป็นที่ราบสูงอยู่ระหว่างเทือกเขาที่หินใหม่ ที่สำคัญ ๆ ได้แก่ ที่ราบสูงทิเบตซึ่งเป็นที่ราบสูงขนาดใหญ่ และสูงที่สุดในโลก ที่ราบสูงชุนนาน ทางใต้ของประเทศจีน และที่ราบสูงที่มีลักษณะเหมือนแอ่ง ชื่อ ดากลามากัน ซึ่งอยู่ระหว่างเทือกเขาเทียนชานกับเทือกเขาคุนลุนแต่อยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลมากและมีอากาศแห้งแล้งเป็นเขตทะเลทราย

5.เขตที่ราบสูงตอนใต้และตะวันตกเฉียงใต้เขตที่ราบสูงตอนใต้และตะวันตกเฉียงใต้ ได้แก่ ที่ราบสูงขนาดใหญ่ ทางตอนใต้ของทวีปเอเชียซึ่งมีความสูงไม่มากเท่ากับที่ราบสูงทางตอนกลางของทวีปที่ราบสูงดังกล่าว ได้แก่ ที่ราบสูงเคคาน ในประเทศอินเดีย ที่ราบสูงอิหร่าน ในประเทศอิหร่าน และอัฟกานิสถาน ที่ราบสูงอนาโตเลีย ในประเทศตุรกีและที่ราบสูงอาหรับ ในประเทศซาอุดีอาระเบีย นอกจากภูมิภาคในประเทศในส่วนที่เป็นภาคพื้นทวีปซึ่งแบ่งเป็น 5 เขต แล้ว ทวีปเอเชียยังประกอบด้วยหมู่เกาะต่าง ๆ ได้แก่ หมู่เกาะในเอเชียตะวันออก และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งหมู่เกาะเหล่านี้มีภูเขาไฟอยู่หลายแห่งทั้งที่ดับแล้วและบางลูกยังทรงพลังอยู่ซึ่งมีโอกาสที่จะระเบิดขึ้นมาได้อีก เช่น ภูเขาไฟหมู่เกาะญี่ปุ่นในหมู่เกาะฟิลิปปินส์ และหมู่เกาะอินโดนีเซีย ดินแดนดังกล่าวมักเกิดแผ่นดินไหวขึ้นบ่อย ๆ และยังมีดินอันอุดมสมบูรณ์ที่เหมาะสมแก่การเพาะปลูกอีกด้วย

การแบ่งภูมิภาคทวีปเอเชียทวีปเอเชียแบ่งออกเป็นภูมิภาคใหญ่ๆดังนี้ ได้แก่

1. เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แบ่งออกเป็น 11 ประเทศต่างๆ

ไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ บรูไน ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย พม่า ลาว กัมพูชา เวียดนาม ติมอร์ตะวันออก

2. เอเชียตะวันออก ประกอบด้วยประเทศต่างๆ 6 ประเทศและ 2 เกาะ ได้แก่
จีน ไต้หวัน มองโกเลีย เกาหลีเหนือ เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น เกาะฮ่องกง และ เกาะมาเก๊า
3. เอเชียใต้ ประกอบด้วยประเทศต่างๆ 8 ประเทศ ได้แก่ อินเดีย บังกลาเทศ ปากีสถาน อัฟกานิสถาน เนปาล ภูฏาน ศรีลังกา มัลดีฟส์
4. เอเชียตะวันตกเฉียงใต้ ประกอบด้วยประเทศต่างๆ 17 ประเทศ ได้แก่
ซาอุดีอาระเบีย เยเมนเหนือ เยเมนใต้ โอมาน อาหรับ กาตาร์ คูเวต บาห์เรน
อิรัก จอร์แดน ซิเรีย เลบานอน อิสราเอล อิหร่าน ตุรกี ไชปรัส
5. เอเชียกลาง ประกอบด้วยประเทศต่างๆ 7 ประเทศ ได้แก่ คาซัคสถาน อุซเบกิสถาน เคิร์กเมนิสถาน
ทาจิกิสถาน ทาจิกิสถาน จอร์เจีย อาร์เมเนีย อาเซอร์ไบจาน

ประชากร

ทวีปเอเชียได้ชื่อว่าเป็นแหล่งอารยธรรมลุ่มน้ำที่เก่าแก่แห่งหนึ่งของโลก ได้แก่ แหล่งอารยธรรมลุ่มน้ำไทกริสและยูเฟรทีส ในเอเชียตะวันตกเฉียงใต้ แหล่งอารยธรรมลุ่มน้ำสินธุ ในเอเชียใต้ และแหล่งอารยธรรมแถบลุ่มน้ำหวงเหอ ในเอเชียตะวันออก ด้วยเหตุนี้เองที่ทำให้ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมของประชากรในแต่ละภูมิภาคของทวีปเอเชียในปัจจุบันมีความแตกต่างกัน แต่ก็มีลักษณะร่วมกันอย่างหนึ่ง คือ การยึดมั่นในด้านวัฒนธรรม ประเพณี และต่างก็มุ่งที่จะพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในดินแดนของตนให้เจริญก้าวหน้า

1. จำนวนประชากร

ทวีปเอเชียมีประชากรประมาณร้อยละ 60 ของโลก สถิติใน พ.ศ. 2545 ทวีปเอเชียมีจำนวนประชากรประมาณ 3,766 ล้านคน และประเทศที่มีจำนวนประชากรมากที่สุดลำดับ 1 ของโลก คือ จีน มีประชากรประมาณ 1,300 ล้านคน และลำดับ 2 ของโลก คือ อินเดีย มีประชากรประมาณ 1,000 ล้านคน

2. เชื้อชาติ

ทวีปเอเชียมีเนื้อที่มากที่สุดและมีจำนวนประชากรมากที่สุดในโลก ประชากรของทวีปเอเชียประกอบด้วยหลายเผ่าพันธุ์ จำแนกตามเชื้อชาติได้ ดังนี้

1. เชื้อชาติมองโกลอยด์ (Mongoloid) คือ กลุ่มชนผิวเหลือง แบ่งได้ 2 พวก ดังนี้

1.1 พวกมองโกลอยด์เหนือ เป็นพวกผิวเหลืองที่เป็นประชากรส่วนใหญ่ของทวีปเอเชีย ซึ่งอยู่ทางตอนเหนือและตะวันออกของทวีป

1.2 พวกมองโกลอยด์ใต้ เป็นพวกผิวเหลืองที่อยู่ทางตอนใต้และตะวันออกเฉียงใต้ของทวีปเอเชีย และชนกลุ่มน้อยในหมู่เกาะของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งคาดว่ามิมีจำนวนไม่น้อยกว่า 3 ล้านคน และชนกลุ่มน้อยในหมู่เกาะของอินโดนีเซียอีกหลายเผ่า

2. เชื้อชาติคอเคซอยด์ (Caucasoid) คือ กลุ่มชนผิวขาว หน้าตารูปร่างสูงใหญ่อย่างชาวยุโรป แต่ตาและผมสีดำ ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเอเชียตะวันตกเฉียงใต้ เอเชียกลาง และทางภาคเหนือของประเทศปากีสถานและอินเดีย

3. เชื้อชาตินิกรอยด์ (Negroid) เป็นชาวเอเชียผิวดำ มีรูปร่างค่อนข้างเล็ก ผมหยิก ได้แก่ ชาวพื้นเมืองทางตอนใต้ของคาบสมุทรอินเดียและเกาะศรีลังกา

3. ภาษา

ภาษาของประชากรในทวีปเอเชียมีมากนับจำนวนพันภาษา อาจจำแนกเป็นกลุ่มใหญ่ๆ ได้ 8 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มภาษาดรูกิดี เป็นกลุ่มภาษาที่ใช้กันทางภาคใต้ของประเทศสหพันธรัฐรัสเซีย ได้แก่ ภาษาดรูกิดี ภาษาอาเซอร์ไบจาน ภาษาอุยกูร์ ภาษาตาตาร์ ภาษาอุซเบก และภาษาเติร์กเมน

2. กลุ่มภาษาสลาฟ เป็นกลุ่มภาษาที่ใช้กันทางภาคกลางและตะวันตกเฉียงใต้ของประเทศสหพันธรัฐรัสเซียและประเทศที่เคยเป็นบริวารของอดีตสหภาพโซเวียต ได้แก่ ภาษารัสเซีย

3. กลุ่มภาษาคุงกุส เป็นภาษาที่ใช้พูดกันทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศจีน ได้แก่ ภาษาคุงกุส และภาษาแมนจู

4. กลุ่มภาษาจีน เป็นกลุ่มภาษาที่ประชากรส่วนใหญ่ของทวีปเอเชียใช้พูดกัน ได้แก่ ภาษาแมนดาริน และภาษาจีนกลุ่มอื่นๆ ซึ่งเป็นภาษาที่ใช้กันในประเทศจีน เวียดนาม เกาหลี และญี่ปุ่น

5. กลุ่มภาษาอินโด-อารยัน เป็นกลุ่มภาษาในเอเชียใต้ ได้แก่ ภาษาที่ใช้กันในประเทศอินเดีย ปากีสถาน และศรีลังกา เช่น ภาษาฮินดี ภาษาอูรดู ภาษาเบงกาลี ภาษาสิงหล เป็นต้น

6. กลุ่มภาษาอิหร่าน เป็นกลุ่มภาษาที่ใช้พูดกันในแถบที่ราบสูงอิหร่าน ได้แก่ ภาษาที่ใช้

ในประเทศอัฟกานิสถานและอิหร่าน เช่น ภาษาเปอร์เซีย ภาษาเคิร์ด ภาษาพัชโท เป็นต้น

7. กลุ่มภาษาทิเบต-พม่า ได้แก่ ภาษาทิเบต และภาษาของประชากรในประเทศต่างๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น ภาษาไทย ภาษาพม่า ภาษาลาว ภาษาเขมร เป็นต้น

8. กลุ่มภาษามองโกล ได้แก่ ภาษามองโกเลีย และภาษาที่ใช้กันในไซบีเรียของสหพันธรัฐรัสเซีย

4. ศาสนา

ศาสนาที่สำคัญของโลกทุกศาสนาต่างเกิดขึ้นในทวีปเอเชีย ซึ่งมีแหล่งกำเนิด ดังนี้

1. เอเชียตะวันตกเฉียงใต้ เป็นแหล่งกำเนิดของศาสนาฮินดู ศาสนาคริสต์ และอิสลาม
ศาสนาฮินดู เป็นศาสนาเก่าแก่ที่สุดในเอเชียตะวันตกเฉียงใต้ และเป็นต้นกำเนิดของศาสนาคริสต์

ศาสนาคริสต์ เป็นศาสนาที่มีจำนวนผู้นับถือมากที่สุดในโลกในขณะนี้ โดยได้เผยแพร่จากเอเชียตะวันตกเฉียงใต้เข้าสู่ทวีปยุโรป และซีกโลกตะวันตกอื่นๆ

ศาสนาอิสลาม เกิดภายหลังศาสนาคริสต์ประมาณ 600 ปี เป็นศาสนาที่สำคัญของเอเชียตะวันตกเฉียงใต้

2. เอเชียใต้ เป็นแหล่งกำเนิดของศาสนาฮินดูและพระพุทธศาสนา

ศาสนาฮินดู มีความเชื่อมาจากศาสนาพราหมณ์ ซึ่งเป็นศาสนาเก่าแก่ของโลกเมื่อประมาณ 5,000 ปีมาแล้ว และเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตของชาวอินเดียมาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน

พระพุทธศาสนา เกิดก่อนศาสนาคริสต์ประมาณ 543 ปี และถึงแม้พระพุทธศาสนา จะเกิดขึ้นในประเทศอินเดียแต่ก็มีชาวอินเดียนับถือพระพุทธศานาน้อยมาก ปัจจุบันมีประชากรในทวีปเอเชียนับถือศาสนานี้มาก ได้แก่ ทิเบต ศรีลังกา พม่า ไทย ลาว และกัมพูชา

3. เอเชียตะวันออก เป็นแหล่งกำเนิดของลัทธิขงจื๊อ เต๋า และชินโต ซึ่งนำหลักธรรมของพระพุทธศาสนามาประยุกต์และผสมผสานเข้ากันได้เหมาะสม

ศาสนาที่มีประชากรในทวีปเอเชียนับถือกันมากในปัจจุบัน เรียงตามลำดับ ดังนี้

1. ศาสนาอิสลาม มีผู้นับถือประมาณร้อยละ 23 ของประชากรทั้งหมด ประเทศที่มีประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ปากีสถาน บังกลาเทศ ฯลฯ

2. ศาสนาฮินดู มีผู้นับถือประมาณร้อยละ 22 ของประชากรของทวีปเอเชีย ประเทศที่มีประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาฮินดู ได้แก่ ประเทศอินเดีย และเนปาล

3. ลัทธิความเชื่อของจีน ได้แก่ ลัทธิขงจื้อและเต๋า มีผู้นับถือประมาณร้อยละ 14 ของประชากรของทวีปเอเชีย ประเทศที่มีประชากรนับถือความเชื่อตามลัทธินี้มาก ได้แก่ ประเทศจีน

4. พระพุทธศาสนา มีผู้นับถือประมาณร้อยละ 10 ของประชากรของทวีปเอเชีย ประเทศที่มีประชากรส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา ได้แก่ ประเทศไทย ศรีลังกา พม่า ลาว เวียดนาม กัมพูชา และภูฏาน

5. ศาสนาคริสต์ มีผู้นับถือประมาณร้อยละ 8 ของประชากรของทวีปเอเชีย ประเทศที่มีประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาคริสต์ ได้แก่ ประเทศอาร์เมเนีย ไซปรัส จอร์เจีย และฟิลิปปินส์

6. ศาสนาซิกข์ มีผู้นับถือประมาณร้อยละ 1 ของประชากรของทวีปเอเชีย แหล่งที่มีประชากรนับถือศาสนาซิกข์ ได้แก่ บริเวณภาคเหนือของประเทศอินเดีย

7. ลัทธิความเชื่อดั้งเดิมของชนเผ่า ได้แก่ ความเชื่อเรื่องภูตผี วิญญาณ สิ่งศักดิ์สิทธิ์และสิ่งเหนือธรรมชาติต่างๆ

5. การกระจายของประชากร

ทวีปเอเชียมีอัตราความหนาแน่นและการกระจายตัวของประชากรเฉลี่ยประมาณ 85 คนต่อเนื้อที่ 1 ตารางกิโลเมตร แต่การกระจายของประชากรย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศ กล่าวคือ เขตภูมิอากาศแห้งแล้งหรือหนาวเย็นเกินไป เป็นบริเวณที่มีประชากรอาศัยอยู่เบาบางมาก เช่น ในไซบีเรียที่มีภูมิอากาศหนาวเย็นแบบขั้วโลกและกึ่งขั้วโลก ภาคกลางของทวีปที่มีภูมิประเทศเป็น

ภูเขาสูงสลับซับซ้อน และเขตภูมิอากาศแห้งแล้งแบบทะเลทรายในเอเชียตะวันตกเฉียงใต้ ภาคเหนือและภาคตะวันตกของประเทศจีน

การเพิ่มของประชากรในทวีปเอเชียมีอัตราส่วนค่อนข้างสูง เพราะอัตราการเกิดของประชากรในหลายประเทศมีสูงมาก แต่อัตราการตายกลับลดต่ำลง เนื่องจากความเจริญด้านการแพทย์และสาธารณสุข